

การพัฒนารูปแบบการเทียบโอนผลการเรียนสายวิชาชีพระหว่างการศึกษิตตามอัธยาศัย
กับการศึกษาในระบบโรงเรียน และการศึกษานอกระบบโรงเรียน

นายสุนทร ยุทธชนะ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษิตหลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการศึกษาอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาอกระบบโรงเรียน

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2545

ISBN 974-17-3142-6

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- 7 D.8. 2549

I 208๗๒380

A DEVELOPMENT OF VOCATIONAL EDUCATION EQUIVALENCE TRANSFER
MODEL BETWEEN INFORMAL EDUCATION, FORMAL EDUCATION AND
NON-FORMAL EDUCATION

Mr. Sunthorn Yutdhachana

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy in Non-Formal Education

Department of Non-Formal Education

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2002

ISBN 974-17-3142-6

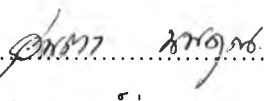
หัวข้อวิทยานิพนธ์	การพัฒนารูปแบบการเทียบโอนผลการเรียนสายวิชาชีพระหว่าง การศึกษาตามอัธยาศัยกับการศึกษาในระบบโรงเรียน และการศึกษา นอกระบบโรงเรียน
โดย	นายสุนทร ยุทธชนะ
สาขาวิชา	การศึกษานอกระบบโรงเรียน
อาจารย์ที่ปรึกษา	ศาสตราจารย์อุ๋นตา นพคุณ
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	ดร.สวัสดี อุดมโกชน์

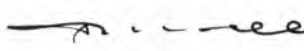
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาระดับปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต

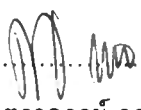

..... คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูริย์ สิ้นลารัตน์)

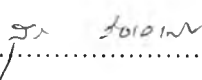
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

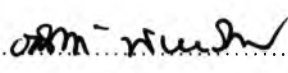

..... ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.สมหวัง พิธิยานุวัฒน์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ศาสตราจารย์อุ๋นตา นพคุณ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ดร.สวัสดี อุดมโกชน์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.เกียรติวรรณ อมาตยกุล)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิมล ว่องวานิช)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนันต์ ทิพย์รัตน์)

สุนทร ยูทชชนะ : การพัฒนารูปแบบการเทียบโอนผลการเรียนสายวิชาชีพระหว่าง
การศึกษาตามอัธยาศัย กับการศึกษาในระบบโรงเรียน และการศึกษาอกระบบ
โรงเรียน

(A Development of Vocational Education Equivalence Transfer Model
between Informal Education, Formal Education and Non-Formal Education)

อาจารย์ที่ปรึกษา: ศ.อุ๋นตา นพคุณ, ดร.สวัสดิ์ อุตมโภชนี, 280 หน้า.

ISBN 974-17-3142-6

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการเทียบโอนผลการเรียนสายวิชาชีพระหว่างการศึกษาตามอัธยาศัย กับการศึกษาในระบบโรงเรียน สร้างและพัฒนารูปแบบการเทียบโอนผลการเรียนสายวิชาชีพระหว่างการศึกษาตามอัธยาศัยกับการศึกษาอกระบบโรงเรียน สร้างและพัฒนารูปแบบการเทียบโอนผลการเรียนสายวิชาชีพระหว่างการศึกษาอกระบบโรงเรียนกับการศึกษาในระบบโรงเรียน และศึกษาความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการเทียบโอนผลการเรียนสายวิชาชีพระหว่างการศึกษาตามอัธยาศัย กับการศึกษาในระบบโรงเรียนและการศึกษาอกระบบโรงเรียนไปปฏิบัติ ผู้วิจัยใช้เทคนิค Ethnographic Delphi Future Research - EDFR ในการรวบรวมข้อมูล โดยสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 26 ท่าน จำแนกเป็นผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา จำนวน 5 ท่าน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษาและฝึกอบรม จำนวน 6 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษานอกระบบหรือการศึกษาผู้ใหญ่จำนวน 5 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาชีพคอมพิวเตอร์จำนวน 5 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาชีพช่างอิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 5 ท่าน และทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้เชี่ยวชาญเพิ่มเติม จำนวน 10 ท่าน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลตามเทคนิคEDFR ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา การหาค่ามัธยฐานฐานนิยม พิสัยระหว่างควอไทล์ และผลต่างระหว่างมัธยฐานกับฐานนิยม การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า รูปแบบการเทียบโอนผลการเรียนมี 3 รูปแบบ โดยแต่ละรูปแบบประกอบด้วย รูปแบบย่อย 2 รูปแบบ นอกจากนี้ยังมีองค์ประกอบที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเทียบโอนผลการเรียน คือ การฝึกอบรมทางการศึกษานอกระบบเพื่อการเทียบโอนผลการเรียน การประเมินมาตรฐานทักษะวิชาชีพ และ การประกันคุณภาพ ผลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญถึงความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการเทียบโอนผลการเรียนไปปฏิบัติ พบว่าผู้เชี่ยวชาญทุกท่านมีความเห็นว่า รูปแบบการเทียบโอนผลการเรียนมีประโยชน์และความเป็นไปได้ที่จะนำไปปฏิบัติ

ภาควิชา	การศึกษานอกโรงเรียน	ลายมือชื่อนิติ.....
สาขาวิชา	การศึกษานอกระบบโรงเรียน	ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ปีการศึกษา	2545	ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

418 49525 27 : MAJOR NON-FORMAL EDUCATION

KEYWORDS : VOCATIONAL EDUCATION/ EQUIVALENCE TRANSFER MODEL/
INFORMAL EDUCATION/ FORMAL EDUCATION/ NON-FORMAL EDUCATION.

SUNTHORN YUTDHACHANA: A DEVELOPMENT OF VOCATIONAL
EDUCATION EQUIVALENCE TRANSFER MODEL BETWEEN INFORMAL
EDUCATION, FORMAL EDUCATION AND NON-FORMAL EDUCATION. THESIS
ADVISORS: PROF. OONTA NOPAKHUN, SAWAT UDOMPOCH, Ed.D. 280 PP
ISBN 974-17-3142-6

The purposes of this research were to construct and develop the vocational education
equivalence transfer model between informal education and formal education , to construct and
develop the vocational education equivalence transfer model between informal education and non-
formal education , to construct and develop the vocational education equivalence transfer model
between informal education and formal education and to construct and develop the vocational
education equivalence transfer model between informal education and formal education and non-
formal education and to study the possibility in implementation of the vocational education
equivalence transfer model between informal education, formal education and non-formal education .
The Ethnographic Delphi Future Research technique was employed for data collection by
interviewing 26 experts which could be classified into 5 groups that were: 5 experts in education, 6
experts in vocational education, 5 experts in non-formal education or adult education, and 10
specialists which could be classified into 2 groups that were: 5 specialists in computer and 6
specialists in electronics. To study the possibility in implementation of the model, the other 10
experts were interviewed . The data were analyzed for Median, Mode, Inter-quartile, and content
analysis. Tools were interview schedule and questionnaires.

The main findings were: the vocational education equivalence transfer model between
informal education, formal education and non-formal education composed of 3 model, each model
composed 2 sub models and there were 2 other aspect which related to the vocational education
equivalence transfer model that were : the occupational skills standard and quality assurance. , and
it's possibility to implement.

Department Non-Formal Education
Field of Study Non-Formal Education
Academic Year 2002

Student's signature.....
Advisor's signature.....
Co- Advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากศาสตราจารย์อุ้นตนา นพคุณ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และดร.สวัสดี อุดมโภชน อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ศาสตราจารย์ ดร. สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ เป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร. สุวิมล ว่องวานิช รองศาสตราจารย์ ดร. เกียรติวรรณ อมาตยกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อนันต์ ทิพย์รัตน์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาช่วยเหลือ ตรวจสอบการทำวิทยานิพนธ์ให้มีความถูกต้อง สมบูรณ์ทางวิชาการ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาการศึกษาออกโรงเรียน และคณาจารย์ในคณะ ครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้ประสิทธิประสาทวิชาด้านการศึกษาออกระบบโรงเรียน และศาสตร์อื่นที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าให้ข้อมูลที่เป็น ประโยชน์ต่อการวิจัย ทั้งจากการสัมภาษณ์ และการตอบแบบสอบถาม

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการสำรวม พฤกษ์เสถียร อาจารย์ณัฐฐา ไทยเดชา อาจารย์ ก้านทิพย์ ชาติวงศ์ อาจารย์ชลอ เทียนขำ อาจารย์เพ็ญจันทร์ จันทร์สน และเพื่อนร่วมงานทุกท่าน ที่กรุณาให้กำลังใจ ไตร่ถามทุกข์สุขความก้าวหน้าของวิทยานิพนธ์ ตลอดจนถึงช่วยเป็นธุระด้านการ พิมพ์และพิสูจน์อักษร รวมทั้งพี่ ๆ น้อง ๆ ทุกท่านที่ได้ให้กำลังใจ โดยเฉพาะพี่เกียรติยา ทองสร้อย ที่สนับสนุนทุนการศึกษาอีกทางหนึ่งด้วย

ประโยชน์ของวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ขอบูชาแด่พระคุณพ่อ แม่ ครู อาจารย์ ที่ให้ชีวิตและ ประสิทธิประสาทความรู้ ความคิด

สุนทร ยุทธชนะ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ ภาษาไทย	ง
บทคัดย่อ ภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฎ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฐ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์.....	8
ขอบเขตการศึกษา.....	9
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	9
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	11
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	13
ความหมายของการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย.....	13
ความหมายของการศึกษาในระบบ.....	14
ความหมายของการศึกษานอกระบบ.....	14
ความหมายของการศึกษาตามอัธยาศัย.....	15
ความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาตลอดชีวิต.....	16
ความหมายของการศึกษาตลอดชีวิต.....	16
แนวคิดของการศึกษาตลอดชีวิต.....	17
ความหมายและแนวคิดการจัดการอาชีวศึกษา.....	18
ความหมายของการอาชีวศึกษา.....	18
ปรัชญาอาชีวศึกษา.....	18
ทฤษฎีเกี่ยวกับการอาชีวศึกษา.....	19
หลักการจัดอาชีวศึกษา.....	21
แนวคิดในการจัดการอาชีวศึกษา.....	22
คุณลักษณะของผู้สำเร็จหลักสูตรอาชีวศึกษา.....	23

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
วิธีการฝึกอาชีพ.....	24
หน่วยงานที่จัดอาชีวศึกษา.....	25
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบหรือการศึกษาผู้ใหญ่.....	25
แนวคิดและทฤษฎีการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่.....	26
แนวคิดสำหรับการสอนผู้ใหญ่.....	26
ข้อตกลงเบื้องต้นสำหรับการสอนผู้ใหญ่.....	27
ทฤษฎีการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่.....	29
แนวคิดที่มีอิทธิพลเกี่ยวกับการสอนผู้ใหญ่.....	29
ความหมายและหลักการการเทียบโอนผลการเรียนและการเทียบ	
ระดับการศึกษา.....	32
ความหมายของการเทียบโอนผลการเรียน.....	32
ความหมายของการเทียบระดับการศึกษา.....	34
หลักการเทียบโอนผลการเรียน.....	34
การเทียบโอนผลการเรียนระหว่างโรงเรียนเอกชนประเภทการศึกษา	
นอกระบบกับหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับประกาศนียบัตร	
วิชาชีพ พ.ศ. 2539.....	35
แนวทางการเทียบโอนรายวิชาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ	
พ.ศ. 2538 กับหลักสูตรโรงเรียนเอกชนประเภทการศึกษานอกระบบ.....	36
รูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาการฝึกอบรมวิชาชีพ การยอมรับประสบการณ์	
การทำงาน การเทียบโอนผลการเรียนของต่างประเทศ.....	37
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	53
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเทียบโอนผลการเรียน.....	53
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการฝึกอบรมวิชาชีพ.....	56
กรอบแนวความคิดในการวิจัย.....	58
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	61
การศึกษารวบรวมข้อมูล.....	61
การกำหนดกลุ่มตัวอย่างผู้เชี่ยวชาญ.....	62

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล.....	68
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	70
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	71
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	76
ตอนที่ 1 ผลการสร้างและพัฒนารูปแบบการเทียบโอนผลการเรียนสายวิชาชีพ ระหว่างการศึกษาตามอัธยาศัยกับการศึกษาในระบบโรงเรียน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ตามเทคนิค EDFR รอบที่ 1	77
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม.....	84
ตอนที่ 2 ผลการศึกษาความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการเทียบโอน ผลการเรียนสายวิชาชีพระหว่างการศึกษาตามอัธยาศัย กับการศึกษาในระบบโรงเรียนและการศึกษานอกระบบ โรงเรียนไปปฏิบัติ.....	149
ตอนที่ 3 ผลการทดลองใช้รูปแบบการเทียบโอนผลการเรียนโดยเปรียบเทียบ การประเมินผลการเรียนจากการศึกษานอกระบบโรงเรียนกับ มาตรฐานทักษะวิชาชีพคอมพิวเตอร์.....	172
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	174
สรุปผลการวิจัย.....	177
อภิปรายผลการวิจัย.....	179
ข้อเสนอแนะ.....	186
รายการอ้างอิง.....	187
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ.....	194
ภาคผนวก ข แบบสัมภาษณ์รอบที่ 1.....	198
ภาคผนวก ค แบบสอบถามรอบที่ 2.....	214
ภาคผนวก ง แบบสอบถามรอบที่ 3.....	237

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ภาคผนวก จ แบบสัมภาษณ์.....	258
ภาคผนวก ฉ หนังสือขอความอนุเคราะห์เกี่ยวกับการวิจัย.....	275
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	280

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 คำมัธยฐาน ฐานนิยม ผลต่างระหว่างมัธยฐานกับฐานนิยมและพิสัยระหว่างควอไทล์ของรูปแบบการเทียบโอนผลการเรียนสายวิชาชีพระหว่างการศึกษตามอัธยาศัย กับการศึกษาในระบบโรงเรียนและการศึกษานอกระบบโรงเรียน ในมิติหน่วยงานกลางเป็นผู้ประเมิน.....	84
2 คำมัธยฐาน ฐานนิยม ผลต่างระหว่างมัธยฐานกับฐานนิยมและพิสัยระหว่างควอไทล์ของรูปแบบการเทียบโอนผลการเรียนสายวิชาชีพระหว่างการศึกษตามอัธยาศัย กับการศึกษาในระบบโรงเรียนและการศึกษานอกระบบโรงเรียน ในมิติสถานศึกษาเป็นผู้ประเมิน.....	104
3 คำมัธยฐาน ฐานนิยม ผลต่างระหว่างมัธยฐานกับฐานนิยมและพิสัยระหว่างควอไทล์ของรูปแบบการเทียบโอนผลการเรียนสายวิชาชีพระหว่างการศึกษานอกระบบโรงเรียนกับการศึกษาในระบบโรงเรียน.....	116
4 คำมัธยฐาน ฐานนิยม ผลต่างระหว่างมัธยฐานกับฐานนิยมและพิสัยระหว่างควอไทล์ของการฝึกอบรมทางการศึกษานอกระบบเพื่อการเทียบโอนผลการเรียน.....	122
5 คำมัธยฐาน ฐานนิยม ผลต่างระหว่างมัธยฐานกับฐานนิยมและพิสัยระหว่างควอไทล์ของรูปแบบการเทียบโอนผลการเรียนสายวิชาชีพระหว่างการศึกษตามอัธยาศัย กับการศึกษาในระบบโรงเรียนและการศึกษานอกระบบโรงเรียน ด้านมาตรฐานทักษะวิชาชีพ.....	130
6 คำมัธยฐาน ฐานนิยม ผลต่างระหว่างมัธยฐานกับฐานนิยมและพิสัยระหว่างควอไทล์ของรูปแบบการเทียบโอนผลการเรียนสายวิชาชีพระหว่างการศึกษตามอัธยาศัย กับการศึกษาในระบบโรงเรียนและการศึกษานอกระบบโรงเรียน ด้านมาตรฐานทักษะวิชาชีพคอมพิวเตอร์.....	139
7 คำมัธยฐาน ฐานนิยม ผลต่างระหว่างมัธยฐานกับฐานนิยมและพิสัยระหว่างควอไทล์ของรูปแบบการเทียบโอนผลการเรียนสายวิชาชีพระหว่างการศึกษตามอัธยาศัย กับการศึกษาในระบบโรงเรียนและการศึกษานอกระบบโรงเรียน ด้านมาตรฐานทักษะวิชาชีพช่างอิเล็กทรอนิกส์.....	143

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

8	คำมัธยฐาน ฐานนิยม ผลต่างระหว่างมัธยฐานกับฐานนิยมและพิสัยระหว่างควอไทล์ของรูปแบบการเทียบโอนผลการเรียนสายวิชาชีพระหว่างการศึกษิตตามอัธยาศัย กับการศึกษาในระบบโรงเรียนและการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านการประกันคุณภาพการศึกษา.....	146
---	---	-----

สารบัญแผนภูมิ

	หน้า
แผนภูมิที่	
1 ระบบการศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกา.....	37
2 การเปรียบเทียบคุณวุฒิวิชาชีพของประเทศสหราชอาณาจักร.....	44
3 การเปรียบเทียบคุณวุฒิวิชาชีพและคุณวุฒิทางการศึกษาสายสามัญ.....	45
4 การเปรียบเทียบการศึกษาระดับต่าง ๆ ตาม Australian Qualification Framework.....	49
5 ระบบการเทียบโอนผลการเรียนของออสเตรเลีย.....	50
6 รูปแบบการอาชีวศึกษา การฝึกอบรมวิชาชีพ การยอมรับประสบการณ์ การเรียน และการเทียบโอนผลการเรียนของต่างประเทศ.....	52
7 หลักการการเทียบโอนผลการเรียน.....	59
8 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	75
9 รูปแบบการเทียบโอนผลการเรียนสายวิชาชีพ ระหว่างการศึกษาตามอัธยาศัย กับการศึกษาในระบบโรงเรียนและการศึกษานอกระบบโรงเรียน.....	156
10 รูปแบบการเทียบโอนผลการเรียนสายวิชาชีพโดยหน่วยงานกลางเป็นผู้ ประเมินผลการศึกษาตามอัธยาศัยและประสบการณ์การทำงาน.....	159
11 รูปแบบการเทียบโอนผลการเรียนสายวิชาชีพโดยสถานศึกษาเป็นผู้ประเมิน เพื่อการเทียบโอนผลการเรียนการจัดการอาชีวศึกษาและฝึกอบรม.....	161
12 รูปแบบการเทียบโอนผลการเรียนระหว่างศึกษานอกระบบกับการศึกษา ในระบบสายวิชาชีพ.....	163
13 การฝึกอบรมทางการศึกษานอกระบบเพื่อการเทียบโอนผลการเรียน.....	165
14 ยุทธศาสตร์การฝึกอบรมทางการศึกษานอกระบบเพื่อการเทียบโอน ผลการเรียนในมิติของกระบวนการฝึกอบรม.....	167
15 การประเมินมาตรฐานวิชาชีพ.....	168
16 การประกันคุณภาพ.....	170